

91 - Anh em phải hòa thuận.

Nhà kia có hai anh em hay ganh tị nhau, thường cãi nhau luôn. Người cha thấy thế, mới bảo rằng: " Các con nghe câu chuyện này: Một hôm, tay trái thấy tay phải việc gì cũng tranh lấy mà làm, mới đem lòng ganh tị và sinh sự cãi nhau. Hễ tay phải cầm cái gì, là tay trái giựt lại. Rồi hai tay đánh đập nhau, đến nổi cùng bị đau cả. Lúc ấy, đầu mới bảo hai anh rằng: " Chúng bay là anh em chung một máu mủ, chúng bay không biết rằng đũa nọ làm đau đũa kia, tức là làm đau cả mình ư ? Và khi anh em đánh nhau như vậy, thì mất cả công việc, còn làm ăn gì được? Chúng bay không nên đánh đập nhau, phải hòa thuận với nhau ".

- Các con ơi, các con cũng như hai bàn tay trong chuyện này. Các con phải biết nhường nhịn nhau và thương yên nhau mới được.

Anh em như thể chân tay.

Cha kể chuyện cho hai con nghe.

92 - Ông Paul Bert.

Ông Paul Bert.

Cuộc bảo hộ bên nước ta đặt được ít lâu thì chánh phủ Pháp cử ông Paul Bert sang làm Toàn quyền xứ Đông Pháp. Ông là một nhà chánh trị giỏi, lại là một nhà khoa học có tiếng. Ông rất là nhân từ, thấy dân khổ vì loạn lạc đã lâu, bèn tha cho những số thuế còn thiếu, trợ cấp cho những người bị lụt, bị cháy nhà, và sửa sang đê điều cho khỏi hại về sau. Ông mở trường dạy chữ quốc ngữ và chữ Pháp, đặt ra hội đồng kỳ hào lần thứ nhất, khuyến khích việc canh nông và việc thương mại và sửa soạn mở một cuộc đấu sào đấu tiên những sản vật xứ Đông Pháp.

Ông Paul Bert chỉ muốn làm thế nào cho dân ta được sung sướng mà thôi. Chẳng may vì nhọc mệt quá, nên ông bị ốm, ở được bảy tháng bên nước ta thì mất.

Thực là nước Nam mất một bậc đại ân nhân.

Ông Paul Bert mở trường dạy ta học.

93 - Bệnh chó dại.

Thằng Canh đánh con chó dại.

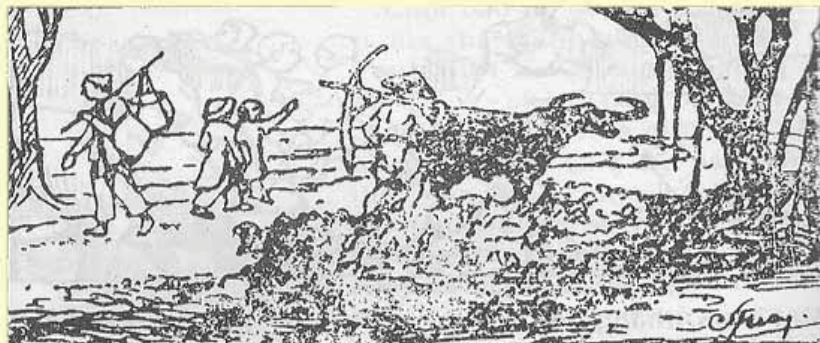
Một hôm, thằng Canh đang chăn bò ngoài bãi cỏ, bỗng chốc nó nghe tiếng lũ trẻ chơi gân dấy kêu âm lên. Nó ngoảnh lại thì thấy một con chó dại đang đuổi cắn. Thằng Canh sẵn gậy cầm ở tay, liền chạy lại đánh, thì con chó chồm lên cắn phải tay nó. Nó hăng lên, phang vào đầu con chó mấy cái thật mạnh, thì con chó chết ngay.

Đoạn nó đánh bò về nhà, kể chuyện lại, thì cha nó liền đem nó vào nhà thương để chữa. Được ít lâu thì nó khỏi.

Ấy là nhờ có ông bác sĩ người Pháp là Pasteur đã tìm ra được thứ thuốc chữa bệnh chó dại, thì những người bị chó dại cắn mới chữa được, chứ như trước, đã bị chó dại cắn, thì không mấy khi sống.

Ông Pasteur là một người có công với nhân loại.

95 - Nước có trị thì dân mới an.

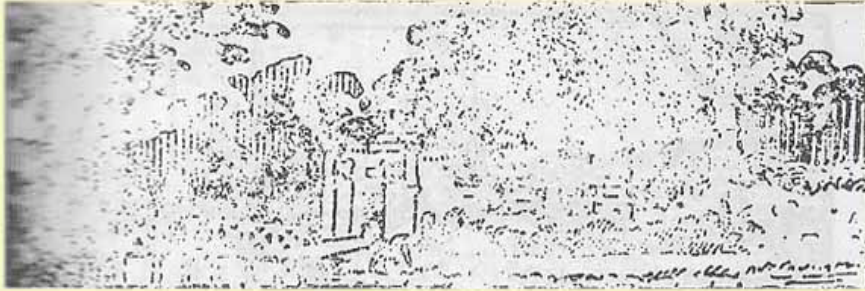
Làm ăn yên ổn.

Nước ta thuở xưa thường hay loạn lạc. Những quân gian phi nhân dịp quấy nhiễu, cướp phá mọi nơi, bắt người lấy của, đốt cửa đốt nhà, tàn hại lương dân. Bây giờ thì không thế nữa, đâu đấy được yên ổn, ai nấy đều vui lòng mà làm nghề nghiệp mình. Được như thế, là nhờ có Nhà nước Bảo hộ lập ra pháp luật nghiêm minh, định việc quan phòng cẩn mật.

Đâu đâu cũng vậy, trong nước có yên trị thì nhân dân mới được yên nghiệp mà làm ăn và mới phú cường được.

Nước có trị thì dân mới an.

95 - Đền Ngọc Sơn ở Hà Nội.

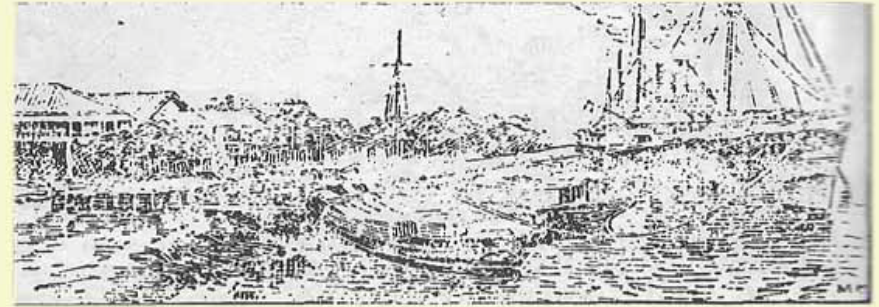
Đền Ngọc Sơn.

Ở Hà Nội có các cảnh đẹp là cảnh đền Ngọc Sơn ở giữa hồ Hoàn Kiếm. Đền này làm từ đời nhà Hậu Lê, trên một cái cồn nổi lên ở giữa hồ. Người đi lại phải qua một cái cầu bằng gỗ. Ở ngoài đường đi vào, về bên tay trái, có một cái núi đá, người ta đắp lên, và có xây một cái tháp vuông, ở trên ngọn có cái ngòi bút để là: "bút tháp". Vào đến gần cầu, ở trên cái cửa tò vò có cái nghiên đá, để là: "nghiên đài". Vì đền Ngọc Sơn thờ Văn Xương Đế Quan là một vị thần coi về việc văn học, cho nên mới xây những nghiên bút như thế.

Trước cửa đền có cái nhà thủy tạ, gọi là "Trần ba Đình", giữa có dựng cái bia đá để ghi sự tích cái đền ấy. Đến mùa viêm nhiệt, người ta thường hay ra đây hóng mát và ngắm phong cảnh, thật là có bề thanh thú lắm.

Đền Ngọc Sơn là một cảnh đẹp ở Hà Nội.

96 - Thành phố Sài Gòn.

Bến Sài Gòn.

Sài Gòn là kinh đô xứ Nam Kỳ mà là hải cảng to nhất ở xứ Đông Pháp. Thành Phố ấy ở trên bờ sông Sài Gòn, có hai cái lạch chảy hai bên, có đường sắt, đường bộ và nhất là đường thủy, tức là các nhánh sông Cửu Long (Mekong), sông Đồng Nai và nhiều những kênh, ngòi làm giao thông với các tỉnh khác và xứ Cao Mên nữa. Có rất nhiều những tàu, sà lan và thuyền chở thóc lúa ở khắp xứ nam Kỳ về Chợ Lớn, mang lên các nhà máy gạo để say, giã, rồi lại chở sang bến Sài Gòn để xuất cảng. Ở ngoài bến thì có tàu biển chạy ra Bắc Kỳ, sang Tàu, Nhật, Xiêm, Phi Luật Tân, Nam Dương quần đảo, sang Pháp và các nước khác bên Âu Châu.

Sài Gòn là kinh đô xứ Nam Kỳ.

97 - Không đánh đáo.

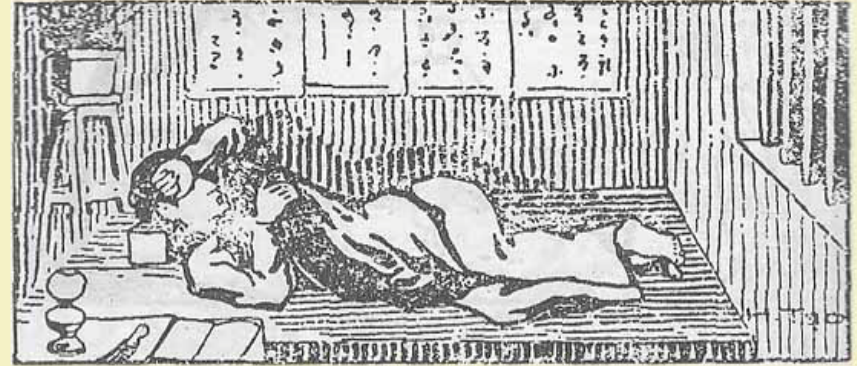

Đá cầu chuyền.

- Đi đánh đáo đi.
- Không, không đánh đáo.
Cậu Phái rủ cậu Tư không được, mới bảo rằng:
- Sao lại không đánh ? Mày không có tiền à ? Có muốn vay, tao cho vay.
- Tư đáp: - Tao không có tiền thật, mà tao cũng không muốn vay. Tao đã bảo tao không đánh đáo mà.
- Ừ, thế tại làm sao ?
- Tại đánh đáo không hay. Thua thì mất tiền của mẹ cha, mà được thì cái tiền ấy cũng vào kẹo bánh hết. Mày có đá cầu chuyền chơi, thì tao đá với mày thôi. Tao sẵn có quả cầu đây.
- Phái nghe, bằng lòng đá cầu chơi với Tư, thôi không đánh đáo nữa.

Cờ bạc là bác thằng bần.

98 - Tiếng động ban đêm.

Đêm nằm khó ngủ.

- Một đêm nằm mãi không ngủ được, tôi lắng tai nghe những tiếng động ở nhà.
- Ở dưới giường, con mọt nghiến gỗ kèn kẹt như người đưa võng. Ở đầu giường, cạnh cái tủ, chuột chạy sột sạt bên cạnh mình, muỗi kêu vo vo. Thỉnh thoảng lại nghe tiếng con thằn lằn bắt muỗi.
- Con nắc nẻ bay xè xè bên vách.
- Không những ở trong nhà, mà ở ngoài cũng có tiếng động. Cạnh nhà, gió thổi vào những tàu lá chuối, nghe như mưa; ngoài vườn, tiếng dế kêu ri ri. Trời mới mưa, các chỗ trũng ; đầy nước cả, nên cóc và ếch, nhái, đều kêu inh ỏi. Xa xa, thì nghe tiếng chó sủa vang.

Thức lâu mới biết đêm dài.

99 - Gió.

Con gió.

Không khí trên mặt đất chuyển động luôn, không lúc nào đứng yên. Không khí chuyển động là vì nóng lạnh khác nhau. Không khí nóng thì nhẹ, lạnh thì nặng. Nhẹ thì bốc lên, nặng thì chìm xuống. Bởi thế cho nên chỗ nào không khí nóng bốc lên, thì không khí lạnh đổ xô lại để bù vào chỗ khuyết. Cũng như trong nhà đốt lửa, thì hơi nóng theo ống khói mà bay lên, hơi lạnh ở ngoài theo khe cửa mà luồn vào. Ở trên mặt địa cầu cũng vậy, không khí ở chỗ nóng bốc lên ở chỗ lạnh chạy lại. Không khí chuyển động như thế, tức là gió.

Cây muốn lặng, gió chẳng dừng.

100 - Các lăng tẩm ở Huế.

Lăng ở Huế.

Cách kinh thành Huế một ít, ở trên bờ sông Hương có những lăng tẩm của vua nhà Nguyễn.

Muốn vào đây thì phải đi qua những con đường rộng hai bên trồng cây to, những cái sân rất rộng hai bên có tượng đá tạc hình các quan văn, võ, voi, ngựa, đứng châu, rồi trèo lên những bậc thêm đá hai bên có rồng chạy, những đợt bậc cao bày những thống lớn; lại đi qua những cái cửa bằng đồng, những cái cầu bắc qua hồ, ao, dưới thà sen. Cứ thế mà đi, thì trước đến chỗ bi đình, trong dựng bia kể sự nghiệp vua, rồi đến điện thờ ngài, rồi sau mới đến mộ có cây cối um tùm, không biết quan quách tròn ở chỗ nào cả.

Lăng tẩm ở trong Huế.